

ליקוטים וסיפורים נפלאים - דברים

"ויהי בארבעים שנה" (א, ג)

מלמד שלא הוכיח אלא סמוך למיתה... שלא יהא מוכיחו וחוזר ומוכיחו ושלא יהא חבירו רואהו ומתבייש ממנו... (רש"י)

אמר רבי אילעא משום ר' אלעזר בר' שמעון כשם שמצוה על אדם לומר דבר הנשמע כך מצוה על אדם שלא לומר דבר שאינו נשמע רבי אבא אומר חובה. (יבמות סה ע"ב)

ערב אחד, בעת שטייל בעל האהבת ישראל מויז'ניץ, כדרכו בלויית שמשו, הרחיק עד לשכונה שבפאתי העיר. בשכונה זו נצבו בתים הדורי מראה, ומרבית יושביהם היו יהודים, שסרו מעם דרך התורה והמצוות.

מה התפלא השמש לראות את הרבי עוצר ליד ביתו ההדור של מנהל בנק ידוע. קרב הרבי אל דלת הבית, והשמש בעקבותיו, מלא תמהון היה השמש בהכנס אל תוך הבית. 'מה לרבי וליושבי הבית הזה?' התפלא אך לא העז לשאול. בצייטנות פסע בעקבות רבי ישראל.

ואם פליאתו של השמש היתה גדולה - גדולה היתה עוד יותר פליאתו של בעל הבית כפל כפלים, בראותו את הצדיק מפסיע אל תוך ביתו. הוא קם לקראת הרבי וקבל את פניו בכבוד ובדרך ארץ. "שלום עליכם, רבי, ישב נא רבי". ישב הרב, אך מילה לא הוציא מפיו. ישב ושתק רגעים ארוכים, משנתארכה השתיקה, העז בעל הבית ללחוש לעבר השמש: 'לשם מה בא הרבי לביתי?' והשמש השיב בלחשיה נבוכה: 'גם אני אינני יודע'...

שוב השתררה דממה. לאחר דקות אחדות קם הרבי ממקומו ומבלי לומר מילה עזב את הבית.

קם בעל הבית ויצא ללוות את הרבי. הלך בעקבות האדמו"ר עד שהגיעו לפתח ביתו, והרב עדין שותק. ואז, כשעמדו על סף ביתו של הרבי, לא יכול מנהל הבנק להבליג ואמר: "ימחל לי הרבי על שאלתי: כששהה הרבי בביתי לא היה זה מן הנימוס לשאול אותו, מדוע זכיתי בבקורו. אבל עכשיו, ברצוני לדעת מהי סיבת הביקור!"

ואז שבר לראשונה הרבי את שתיקתו וכך אמר: "באתי לביתך לקיים מצווה. ובעזרת ה', קיימתי את המצווה".

תשובתו של הרבי הגבירה את פליאתו ומבוכתו של הבנקאי העשיר: "איזו מצווה קיים הרבי כשישב בביתי ושתק?" נפלטה השאלה מפיו.

והרבי הסביר: "חכמינו זכרונם לברכה הורו לנו: 'כשם שמצוה לומר דבר הנשמע - כך מצוה שלא לומר דבר שאינו נשמע, אם אני אשב בביתי וכבודו ישב בביתו - איזו מצווה תהא אז, כשלא אומר לו את הדבר שאינו נשמע?!"

"לפי דברי חכמינו", המשיך הרבי, "עלינו ללכת לביתו של האיש, אשר אינו שומע לנו, ושם לא לומר דבר, ואז מקיימים אנו את המצווה כתקונה. וכך, אמנם, עשיתי. באתי אל ביתך, ולא אמרתי את הדבר שאינו נשמע".

תשובתו של הרבי לא סיפקה את הבנקאי. "ואולי יאמר לי הרבי את הדבר? ואולי כן אשמע לדבר?" "לא", השיב הרבי, "בטוח אני שלא תשמע".

המשיך הבנקאי להפציר ברבי - אך הרבי מסרב, וככל שמפציר האיש ומבקש לשמוע את הדבר שבפי הרבי - כן גדלה והולכת הסתייגותו של הרבי.

לבסוף, לאחר שלא תמו הפצרותיו של האיש, פתח הרבי ואמר: "ברצונך לשמוע את הדבר - ובכן, הסכת ושמע, אלמנה אחת בעירנו, אשה עניה מרודה, חייבת לבנק שבהנהלתך סכום כסף תמורת משכנתא על דירתה, בימים הקרובים מתכוון הבנק להעמיד את בית האשה למכירה פומבית, ואת האלמנה ויתומיה ישליכו החוצה. רציתי לבקש ממך לבטל את החוב של אותה אלמנה, אך לא אמרתי לך את בקשתי, שכן, כשם שמצוה לומר דבר הנשמע - כך מצווה שלא לומר דבר שאינו נשמע".

שמע הבנקאי את דברי הרבי והגיב בתמיהה, "איך אפשר לעשות דבר כזה, לוותר לאשה על חובה? הרי אין זה חוב פרטי שהיא חבה לי, החוב הוא לבנק כולו - ואני אינני בעל הבנק אלא רק מנהלו. ומדובר כאן בסכום גדול"...

"אם כך", הפסיקו הרבי, "צדקתי באמרי, שלא תשמע לדברי, ומצווה שלא לומר דבר שאינו נשמע"... והרבי נכנס אל ביתו, בלויית שמשו.

על מפתח הבית נותר הבנקאי העשיר. רגע עמד שם, תפוס בשרעפיו. אחר פנה לשוב לביתו, בדרך הביתה גמלה בלבו ההחלטה...

ואם חפצים אתם לדעת את סופו של המעשה, נספר לכם רק זאת, ביתה של האלמנה לא הועמד למכירה פומבית.

"אלה הדברים אשר דבר משה..." (א, א)

הצדיק רבי יהודה ליב מגור, בעל "שפת אמת", היה אומר: ספר "דברים" הוא בבחינת "תפילין של יד", שכל הפרשיות בהן מרוכזות בבית אחד. לעומת זאת ארבעת הספרים הראשונים בתורה (בראשית, שמות, ויקרא, במדבר) הם בבחינת "תפילין של ראש", בהן ערוכות ארבע הפרשיות בארבעה בתים. ונקרא הספר החמישי בתורה "דברים", כיון שבתחילתו ובסופו מצויים הרבה דברי-תוכחה, שתכליתם לקרב ולקשור ליבותיהם של ישראל אל התורה - בדומה לתפילין של יד, שאנו מקיימים בהן "קשרתם" כנגד הלב.

"הואיל משה באר את התורה הזאת לאמר"

(א, ה)

"באר את התורה" בשבעים לשון פירשה להם. רש"י.

מצויים אפיקורסים הטוענים שלא ניתנה התורה אלא לקיימה במדבר, מקום שאין בו יישוב בני אדם או בארץ ישראל מקום שם חיים בני ישראל על אדמתם ואיש אינו מפריע אותם, אבל בהיותם שרויים בגלות בין עמים אחרים, בעלי תרבות ולשון משלהם, אין להיבדל מהם ולשמור על התורה ומצוותיה. לפיכך, עוד לפני שנכנסו בני ישראל לארץ ישראל, פירש להם

לעי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין ביוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים וסיפורים נפלאים - דברים

ואוהבו, ממילא "לא חסרת דבר": כלום חסר משהו למי ששרוי בבית המלך?... (תורת אבות)

"אחרי הכתו את סיחן מלך האמרי... ואת עוג מלך הבשן" (א, ד)

שואלים חכמי ישראל: מדוע מציינת התורה את המועד המדויק, שבו השמיע משה את נאומו התוכחה שלו לבני עמו? כלום יש חשיבות לכך, שדברי משה מושמעים לאחר נצחונותיהם על שני המלכים שממזרח לירדן; ולא קודם לכן?

אלא - אומרים חכמי ישראל - מציון פרט זה בפתח הפרשה אנו למדים שני דברים חשובים על הדרך שמנהיג בישראל צריך לילך

בה: ראשית, על המנהיג

המסור לעמו להקדים

מעשים לדברים; כשם

שמשה רבנו הקדים

להכות את אויבי ישראל,

לפני שהתפנה להשמיע

לבני עמו דברי תוכחה

ומוסר. ושנית, רועה

נאמן אינו מייסר את צאן

מרעיתו בשעה הסכנה.

בראש ובראשונה הוא

דואג לבטחון הנפש

והרכוש של נתיניו מצד

אויבים מבחוץ; ולאחר

שחלפה הסכנה לעצם

קיומו של העם, נתונה

דעתו לתיקון ליקויים

ופגמים שבתוך המתנה...

"הבו לכם אנשים

חכמים ונבונים

וידעים לשבטיכם ואשימם בראשיכם" (א, יג)

מה בין חכם לנבון? הדבר יובן על פי מעשה, מעשה באדם אחד, שהיה משרת בבית מסחר ליינות, והיו לו דמי חסכונו בסך חמשים שקלי כסף. הלך וטמן אותם במרתף בין החביות. לאחר זמן ירד ליטלם, ולא מצאם. חשד שאדוניו, בעל הבית, ירד למרתף, גילה באקראי את הכסף ונטלו. הלך וקבל עליו לפני הרב שבאותה העיר. ראה הרב, שניכרים דברי אמת, ושלח לקרוא לבעל הבית. מובן שבעל הבית הכחיש הכל וטען שאינו יודע מאומה. אמר לו הרב, "אכן, גם אני אמרתי שאין להעלות על הדעת שאתה לקחת את הכסף, ובכלל, אין לחשוד ביהודי בגנבה. על כן סבורני, שגוי התגנב אל המרתף והרי כל היין שבו אסור, כי יין נסך הוא. הנני שולח מיד את השמש להכריז בבתי הכנסת שיינך אסור". כאשר שמע בעל הבית על ההפסד הצפוי

משה את התורה בשבעים לשון, להודיע אותם, כי בכל מקום ומקום שיימצאו בין אומות שונות, מחוייבים הם לשמור תורה ומצוות, לפי שהתורה ניתנה לכל הזמנים ולכל המקומות ולא תשתנה לעולם. (כתב סופר)

"באר משה את התורה הזאת" (א, ה)

בשבעים לשון פרשה להם (רש"י)

למה היה צורך לפרש את התורה בשבעים לשון? לפי שידע הקב"ה שישאל עתידים להיות פזורים בכל העולם ויתבוללו בתוך האומות, ולכן פירש את התורה בשבעים לשון, שבכל לשון ובתוך כל עם וארץ יהיה ניצוץ של תורה. (חידושי הר"ם)

"עד הנהר הגדול נהר

פרת" (א, ז)

כתב רש"י "מפני שזכר

עם ארץ ישראל קוראו

גדול משל הדיוט אומר

עבד מלך מלך..."

מסופר שפעם נסע אחד

מחסידי הרה"ק מלכוביץ

אל רבו, אותו חסיד דר

בארץ ישראל ונסע

ללכוביץ, וכביכורים לרבו

הביא אתו חלה מארץ

ישראל.

במהלך הנסיעה הארוכה

הצטמקה החלה

ונתקטנה, וכשהביא את

החלה לרבו, הסתפק

הרה"ק מלכוביץ על מה

לבצוע בברכת המוציא,

שכן היה לו חלה אחת

גדולה שנאפתה שם

וההלכה היא לבצוע על

הגדולה ומאידך החלה מארץ ישראל אמנם קטנה, אבל יש בה

חשיבות מיוחדת שהיא מארץ ישראל.

עד שהכריע לבצוע על החלה מארץ ישראל עפ"י דברי רש"י אלו

בפרשתו, שכתב רש"י שלכן נקרא הנהר הגדול מפני שזכר עם

אור"י, רואים מכאן שמה ששייך לארץ ישראל נקרא "גדול", א"כ

אף החלה הקטנה היות שמקורה טהור מארץ ישראל ודאי

נקראת "גדולה". (ציוני תורה)

"ה' אלוקיך עמך לא חסרת דבר" (ב, ז)

הרי לך סיבה ומסובב, מסובב וסיבה כאחת: אם אתה שמח בחלקך ו"לא חסרת דבר", זוכה אתה להשראת השכינה, "ה' אלוקיך עמך". וגם בחילוף סיבה ומסובב: אם "ה' אלוקיך עמך", חש אתה כי "ה' אלוקיך עמך" והכל מידו, ואתה בטוח בו ודבק בו

ליקוטים וסיפורים נפלאים - דברים

המהר"ל שלו במקומו, והמתין כמי שעומד וממתין לפיזור העננים בשעת קדוש הלבנה. שלווות רוחו עוררה את התפעלות הנוכחים, ומשב לביתו, נשאל כיצד הצליח לשמור על קר רוחו, ענה המהר"ל לשואליו: ככל המצוות, כן גם את מצות "לא תגורו מפני איש", יש לקיים בכל רמ"ח איברים ושס"ה גידים. ואם כן, ממילא הרי אין סיבה שיחול המגור והפחד, את ה' בלבד יש לירא, ולא מפני בני אדם. (עמוד האש)

לו וראה כי כלתה אליו הרעה, הודה לפני הרב שהוא גנב את המעות. אמר לו הרב "איני מאמין לדבריך", קם האיש, רץ לביתו והביא את הארנק של הפועל, ובו חמשים שקלי הכסף. כך הצליח הרב בבינתו הרבה לאלצו להודות בפשעו, לפיכך אמרו חז"ל, "אין לו לדיין אלא מה שעיניו רואות", ולא אמרו "אין לו מה שאזניו שומעות", כי נוסף לטענות שמושמעות באזניו, חייב הוא להשתמש בעיני שכלו, ונוסף לחכמתו, חייב הוא להיות נחן בתבונה. (בן איש חי)

"לא תגורו מפני איש" (א, יז)

מסופר על הגה"ק רבי רפאל הכהן כ"ץ ז"ל ז"ע"א, שהיה אברך צעיר כאשר נתמנה לרב בעיר המבורג. ביום הראשון לשהותו בעיר, באה לפניו אשה תושבת המקום, ואמרה לו שיש לה דין ודברים עם פלוני הגביר שהיה מנכבדי העיר. קרא הרב לשמש ואמר לו, לך אל פלוני הגביר ואמור לו שהוא מוזמן לבוא לדין עם אשה פלונית. השמש שפחד מהגביר יצא בחיל ורעדה ופיק ברכיים, כאשר בא לפתח בית הגביר, התגבר עליו הפחד והחל מתהלך אנה ואנה לפני החצר. שאלו הגביר לפרש מעשיו כאן? החל השמש לגמגם ובקושי רב הוציא מפיו את דבר שליחותו של הרב. ענה לו הגביר, לך אמור לרב שבהזדמנות אחרת אבוא. חזר השליח אל הרב ומסר לו את דברי הגביר. שאל הרב את האשה האם היא מסכימה לדבריו? והיא השיבה אל נא תאחר אותי כי קשה לי מאד להמתין. שלח הרב את השמש שנית וא"ל, לך אמור לגביר שמצווה אני עליו שיבוא עוד היום. כאשר שמע השמש כי הוטל עליו ללכת אל הגביר פעם נוספת, נבהל מאד, אולם בלית ברירה הלך שוב אל הגביר, וכמו בפעם הראשונה נעתקו המלים מפיו, עד ששאלו הגביר מה אמר הרב? אז אמר לו שהאשה אינה מסכימה להמתין ועליו להתייצב עוד היום בבית הרב.

"לא תגורו מפני איש" (א, יז)

פחד וחלחלה בעיר לומז'א, הגנרל הפולני, הרוצח האכזר גאניצק, אשר אימתו היתה מוטלת על הבריות, הודיע שבכוונתו לפקוד למחרת היום את העיר. רבים מחשובי העיר, וביניהם גם רב העיר, המהר"ל דיסקין, נצטוו להמתין לבואו, ולקדם את פניו, "ואבוי למי שמראהו או התנהגותו לא ימצאו חן בעיני, מכל סיבה שהיא" - הוסיף הגנרל לפקודתו. אין לתאר את האימה שאחזה באלו שנצטוו לעמוד מול אותו גנרל, אשר השומע את שמו בלבד היה נתקף בצמרמורת, ואם בכל יום שבשיגרה כך, על אחת כמה וכמה בימים אלו, ימי המרד הפולני. ככל שנעשה המצב המדיני מתוח יותר, כן נעשה גם גאניצק זה מתוח וזועף עוד יותר. כבר משעת בוקר מוקדמת, ניצבו הללו במקום המיועד בחיל וברעדה, ורק אחד לא חת ולא זע למשמע הפקודה. היה זה המהר"ל דיסקין, שבשלוות נפש הוסיף להסתגר בחדרו, ולא פסק מלימודו. רק משנותרו כשלושים דקות לפני השעה היעודה, עטה הגאון עליו את חליפת השבת, ויצא עם שמשו אל חזית בית שער הפלך - המקום שבו נצטוו להמתין. והנה, ככל שהתקרב הזמן הנקוב, גברה אימתם של הנאספים שם, ובייחוד ראשי העדות והכמרים, ובעוד עצמותיהם של הנאספים רועדות מפחד, ושיניהם נוקשות דא לדא, נותר

אלא, אמר רבי עקיבא לעצמו, חייב להיות שגם הטיפה הראשונה פעלה איזושהי פעולה, גם אם קטנה, גם אם לא מורגשת, אבל משהו!!! כל טיפה הוסיפה, **כל טיפה נתנה משלה למשימה הקשה של חירור האבן!!!** אמר לעצמו רבי עקיבא כך, אם הטיפות הרכות מסוגלות לפעול כך, ברור שגם מילה אחת של תורה, גם מצווה אחת, אפילו אם אני חושב שהיא נשכחת ולא חשובה - היא מקרבת אותי אל ה'!!! **לפעמים, אנחנו מחמיאים לילדינו**, נותנים להם מילה טובה ואמפטיה, **אבל לא רואים התקדמות**, לא רואים שהילד 'קנה' את מילות החיבה ולא השתנה... ואנו שואלים את עצמנו, היכן הם ההבטחות על התוצאות של המילים הטובות? **למה אנחנו לא רואים שינוי בהתנהגות של הילד???** אבל, בדיוק כמו טיפות המים, האמון והחיבה מטפטפים פנימה לליבו של הילד, וכל אחת מהם פועלת, כל אחת מהם נחרתת בליבו! אמנם השינוי לא יבוא במילה אחת, אבל היא בוא תבוא בעזרת ה'!!!

(נקודות של אור - ספינקא)

שנעשה המצב המדיני מתוח יותר, כן נעשה גם גאניצק זה מתוח וזועף עוד יותר. כבר משעת בוקר מוקדמת, ניצבו הללו במקום המיועד בחיל וברעדה, ורק אחד לא חת ולא זע למשמע הפקודה. היה זה המהר"ל דיסקין, שבשלוות נפש הוסיף להסתגר בחדרו, ולא פסק מלימודו. רק משנותרו כשלושים דקות לפני השעה היעודה, עטה הגאון עליו את חליפת השבת, ויצא עם שמשו אל חזית בית שער הפלך - המקום שבו נצטוו להמתין. והנה, ככל שהתקרב הזמן הנקוב, גברה אימתם של הנאספים שם, ובייחוד ראשי העדות והכמרים, ובעוד עצמותיהם של הנאספים רועדות מפחד, ושיניהם נוקשות דא לדא, נותר

ליקוטים וסיפורים נפלאים - דברים

לאחר שעות ספורות, תוך כדי שכדורי המוות שורקים מכל עבר, עברה הרינה במחנה. הלוחמים עמדו מול הר ציון ששמו, עיניהם נשואות אל שריד בית מקדשנו ממנו לא זזה שכינה מעולם. רובם עמדו והתייפחו מול האבנים הדוממות בסערת רגשות. כנסת ישראל האבלה עמדה מול בניה שלא יכלו לגשת למקומה שנים רבות.

אחרי דקות מספר, החל אחד הלוחמים, בן קיבוץ שרחוק לחלוטין מיהדות, לבכות אף הוא. יהודי אחד שהתנוכח עימו רבות בנושאי השקפה בזמן השירות המשותף, השתומם: "מילא אנחנו בוכים. אבל למה אתה בוכה?!" הצעיר הישיר עיניים דומעות וענה (תשובה נכונה גם אלינו לתשעה באב): "אני בוכה דווקא מפני שאינני מסוגל לבכות..." (במחשבה תחילה)

"ראה נתתי בידך את סיחון מלך חשבון ואת ארצו החל רש והתגר בו מלחמה ואשלח מלאכים אל סיחון מלך חשבון דברי שלום לאמר" (ב, כד-כו)

הנה יש לתמוה דמשה כאשר שלח דברי שלום אל סיחון לכאורה עשה נגד ציווי הקב"ה, דהקב"ה ציווהו להתגרות בו במלחמה והאיך שלח אליו דברי שלום.

אפשר לומר על פי מה שכתוב (תהלים קכ, ז) אני שלום וכי אדבר המה למלחמה, כלומר שטבע הנכרי הוא, שכאשר מדברים עימו שלום סובר שפוחדים הימנו ולכן מתחיל במלחמה. וכמו כן משה כאשר רצה לגרות את סיחון שלח אליו דברי שלום כדי שיצא למלחמה נגדו. ובזה קיים מה שציווהו השי"ת והתגר בו מלחמה. (כרם חמד)

"השמר לך ושמר נפשך מאד פן תשכח" (ד, ט)

אזהרה מיוחדת הזהירנו הקב"ה מפני שכחת מעמד הר סיני, הברקים, הקולות והדברים שנאמרו שם, והורה לנו שהדברים צריכים להיות חקוקים היטב על לוח לבנו.

כל אחד ואחד חייב לעשות את מרב המאמצים לשם כך, אולם מידת הצלחתו שלא לשכוח, תלויה כבר בידי שמים, בכישורים בהם ניחן מאת הבורא יתברך.

מושג כלשהו ב"לא תשכח" של גאוני הדורות, נוכל לקבל מן הספור הבא, המובא בספר "שמוש חכמים": באחד הימים פגש רבי אלחנן וסרמן זצ"ל את הרוגצ'ובר זצ"ל. שאל אותו הרוגצ'ובר: "מה כבודו עושה?" "לומד עם ילדים", ענה לו רבי אלחנן. "היכן?" "בישיבת ברנוביץ". "ומה חדשתם?" בתשובה נענה רבי אלחנן ואמר לו חדוש מסוים שחידש. "בארבעים שנה לא חדשתם כלום?", התפלא הרוגצ'ובר. נסה רבי אלחנן להבין את כוונתו, עד שנזכר, כי, אכן, כארבעים שנה (!) קודם לכן פגש בו ואמר לו בדיוק את אותו חידוש... (לאור הנר)

נתמלא הגביר חימה על הרב ואמר לשמש בחוצפה לך אמור לרב כי אני הוא הגביר של המבורג והוא עודנו אורח פה, עדיין אין הוא מכיר את אנשי המקום, אם אני אומר שכאשר יהיה לי פנאי אבוא, הרי בודאי אקיים דברי.

הלך השמש אל הרב ומסר לו את כל דברי הגביר, מיד קם הרב ואמר אל השמש, לך מיד ואמור לו שאם אני אומר שיבוא היום הוא מוכרח לציית ולבוא דוקא היום, ואם לא, יש לי אמצעי ושמו חרם ואני יוכל לשגר אותו אליו באמצעותך, עם כל הפחד מהגביר אזר השמש חלציו והלך לגביר בפעם השלישית, בקושי רב הצליח הגביר להוציא מפי השמש את כל דברי הרב.

מיד כשגמר את דבריו הסתלק מבית הגביר כשכולו מזועזע ונרגש. כעבור שעה קלה התייצב הגביר בבית הרב כשהוא מושיט את ידו לעבר הרב ומכריז בקול גדול, "מזל טוב מזל טוב". כבוד הרב באמת ראוי להיות רב בעירנו, עכשיו אפשר לגלות את האמת, שאין אני הנתבע ואין האשה הזאת תובעת, כל הענין היה בבחינת נסיון, בלב פרנסי העיר קינן חשש גדול, שמא הרב מחמת גילו הצעיר לא יוכל לקיים כהלכה את הדין של "לא תגורו מפני איש", כיון שיש במקומנו גבירים גדולים ותקיפים, לכן אמרנו לנסות את כבוד תורתו ע"י הזמנת דין תורה עכשיו, כשראינו שהרב אינו נרתע מכל קושי ואי נעממות, וקיים את צו התורה ללא כל פגם, ראוי הוא להיות רבנו.

"וייטב בעיני הדבר" (א, כג)

אם טוב היה הדבר גם בעיני משה לשלוח מרגלים, מדוע איפוא הוא נחשב לבני ישראל לחטא?

אלא, משה רבנו הטיף להם מוסר: הגעו עצמכם עד היכן חטאכם הגיעו, שכבר גרמתם לידי כך שהדבר ייטב גם בעיני... פגמכם היה כה רציני עד שנגע אפילו אלי, שכן פגמים של ישראל נוגע אל מנהיגיהם. (שפת אמת)

"התאנף ה' בגללכם לאמר גם אתה לא תבא שם" (א, לז)

לדברי רבי שלמה אפרים מלונצ'יק, בעל "כלי יקר", רומז כאן משה לבני ישראל, שהגזרה שנגזרה עליו שלא להיכנס לארץ קשורה קשר הדוק לחטא המרגלים. שעל-ידי חטא זה נתעכבו ישראל במדבר ארבעים שנה, ובתוך תקופה זו הגיע זמנה של מרים למות, ועל-ידי זה נסתלקה הבאר במיתתה וחסרו להם מים. ונתגלגל עניין מי מריבה (במדבר כ, א-ג). ואילו לא חטאו המרגלים, היו בני ישראל נכנסים מיד לארץ, ולא היה משה בא לכלל עונש זה.

"ותשובו ותבכו לפני השם" (א, מה)

בסיומה של מלחמת ששת הימים, הצליחו הלוחמים היהודים להבקיע דרך בין שורות האויב, סייעתא דשמיא דחפה אותם בצורה מסחררת שלא ידעו להסביר את פשרה בדרך הטבע לכיוון העיר העתיקה. בדרכם הדפו המעטים את הלגיונרים הירדנים המרובים והמאומנים והמצוידים

בנשק.